

Masarykova univerzita
Pedagogická fakulta
Katedra historie

**Významné osobnosti lysické větve rodiny
Dubských v 19. století**

Bakalářská práce

Lenka Vaňková
Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Jeřábek

Brno 2007

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury, který je v práci uveden.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Masarykově univerzitě v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Brně dne 10. 8. 2007

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Tomáši Jeřábkovi za vstřícný přístup, cenné metodické a teoretické rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat správě státního zámku v Lysicích, zvláště pak, paní kastelánce Martině Medkové - Rudolfové, která mi poskytla četné textové i obrazové materiály a cenné informace, bez nichž by tato práce nemohla být zpracována.

Obsah

Úvod.....	5
1. Stručná historie rodu Dubských.....	7
1.1 Počátky rodu.....	7
1.2 Příklad Dubských na Moravu.....	7
2. Lysická větev rodu Dubských.....	10
2.1 František Dubský.....	10
2.2 Emanuel Dubský.....	17
2.2.1 Děti Emanuela Dubského a Matyldy Dubské, rozené ze Žerotína.....	31
2.3 Quido Dubský.....	36
2.3.1 Děti Quida Dubského a Alžběty Dubské, rozené Kinské.....	44
Závěr.....	46
Resumé.....	47
Seznam pramenů a literatury.....	48

Úvod

Dubští z Třebomyslic pocházejí z jihočeského vladyckého rodu. V průběhu staletí lze v rodu zaznamenat jeho rozvoj i úpadek. Někteří jeho členové dosáhli významného společenského postavení a za věrné služby byli povýšeni do panského stavu.

Ve své práci jsem se zaměřila na významné osobnosti první hraběcí linie tohoto rodu, kterou lze podle jejich sídla nazvat lysickou. Soustředila jsem na časové období 19. století, které lze považovat za vrcholné období společenského významu tohoto rodu. Již předtím sice mnozí členové z rodiny Dubských zastávali významné funkce, ale po pobělohorských konfiskacích došlo k jistému úpadku rodu. Na společenské výsluní se Dubští vrací právě až na počátku 19. století, především zásluhou zakladatele lysické větve Františka Dubského.

Jelikož rodu Dubských nebyla dosud věnována ucelenější práce, vycházela jsem především z archivních pramenů a rukopisných prací (např. *Páni Dubští z Třebomyslic* od Adolfa Turka a Václava Kubíčka). Část rodinných písemností byla v 50. letech 20. století převzata spolu s archivem velkostatku Lysice Státním archivem v Brně (dnes Moravský zemský archiv Brno). Pozůstalosti jednotlivých členů lysické větve rodu obsahují především osobní doklady, korespondenci a majetkoprávní písemnosti. Jen výjimečně se dochovaly doklady o jejich veřejné činnosti. Jak je uvedeno v *Průvodci po archivních fondech*, většina písemného materiálu byla zničena roku 1945 za válečných událostí. Proto mi byly velkou pomocí články z odborných časopisů a dobového tisku vydané ještě před tímto obdobím. Avšak

některé práce neskrývají přílišnou subjektivitu svých autorů, proto jsem při zpracovávání informací musela pečlivě vybírat a srovnávat několik zdrojů. Dále jsem čerpala z literatury obecného charakteru vztahující se k historii lysického panství či celého regionu.

Jelikož jsem svou práci zaměřila na životy významných šlechticů, použila jsem při jejím zpracování především metody biografické. Mnohé informace jsem čerpala z archivních pramenů, proto jsem použila metody přímé. Ne všechny poznatky však bylo možno vyhledat v původních pramenech a proto jsem přistoupila též k metodě nepřímé. Pracovala jsem s metodou indukce a dedukce, neboť mnohé skutečnosti zobecnit či naopak konkretizovat. Své bádání jsem při kritice a interpretaci pramenů doplnila metodou komparativní.

1. Stručná historie rodu Dubských

1.1 Počátky rodu

Původně starý vladycký český rod Dubských pochází pravděpodobně z Třebomyslic na Horažďovicku a své jméno odvozuje od statku Dub na Prácheňsku.

Erb rodu Dubských se v průběhu času nijak nezměnil. Jsou to na modrém štítu dva stříbrné odvrácené volské rohy z nichž vyrůstají tři páry lidských dlaní přirozené barvy.

Předek rodu Oldřich z Třebomyslic zemřel koncem 14. století, ale teprve Beneš z Třebomyslic koupil od prachatických měšťanů v roce 1509 část statku Dub¹ a tehdy se prvně objevuje dnešní podoba jména.² Ze čtyř synů a dcer se jedna větev natrvalo uchytila v řadách české šlechty, a to Jana Dubského. Z jeho synů se koncem 16. století přestěhoval na Moravu Vilém.³

1.2 Příchod Dubských na Moravu

Na Moravu přišli Dubští z Volyně na Prachaticku. Rozrod rodu pochází od potomků nejvyššího moravského sudího Viléma Dubského (1548 - 1631). Po přestěhování na Moravu se dvakrát oženil, a to s Johanou z Vranova a paní Zahrádeckou

¹ HALADA, J.: *Lexikon české šlechty. (erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti)*. Praha: Akropolis 1992, s. 46.

² D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde*. Heft 5, Brünn 1853, s. 5.

³ HALADA, J.: *Lexikon české šlechty. (erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti)*. Praha: Akropolis 1992, s. 47.

ze Zahrádek.⁴ Na Moravě získal velký majetek, držel panství Dačice, panství Nové Město na Moravě, Jimramov a statek Řečkovice, společně s manželkou Johanou z Vranova statek Ratibořice.⁵ V roce 1603 koupil tvrz a statek Dalečín za 18 000 moravských zlatých.⁶ Zejména se však uplatnil v zemských úřadech. V letech 1603 a 1609 se účastnil zřizování hranic mezi Moravou a Uhry, revidoval zemské účty a roku 1605 se podílel na reivindikaci⁷ opavského knížectví k Moravě.⁸ Byl jmenován císařským radou a roku 1607 mu byl svěřen úřad nejvyššího sudího markrabství moravského.⁹ Za věrné služby ho císař Rudolf II. diplomem z 9. března 1608 povýšil do stavu svobodných pánů.¹⁰ Po účasti na stavovském povstání mu byly zkonfiskovány všechny statky včetně domů v Brně a Olomouci. Pro jeho vysoký věk k němu byl však císař Ferdinand II. shovívavý a dovolil, aby dostal určitou částku z prodeje Dačic hraběti Lvu Burianu Berkovi.¹¹ Z dalších majetků se dostalo např. panství Nové Město na Moravě do vlastnictví Františka kardinála Ditrichšteina,

⁴ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. Heft 5, Brünn 1853, s. 5.*

⁵ HRUBÝ, F.: *Vilém Dubský z Třebomyslic*. In: *Časopis Matice moravské, roč. 50, 1926, s. 405 - 408.*

⁶ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. Heft 5, Brünn 1853, s. 6.*

⁷ REIVINDIKACE: Žaloba na vydání neprávem zadržované věci.

⁸ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. Heft 5, Brünn 1853, s. 6.*

⁹ HRUBÝ, F.: *Vilém Dubský z Třebomyslic*. In: *Časopis Matice moravské, roč. 50, 1926, s. 411.*

¹⁰ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. Heft 5, Brünn 1853, s. 6; HRUBÝ, F.: Vilém Dubský z Třebomyslic. In: Časopis Matice moravské, roč. 50, 1926, s. 405 - 408.*

¹¹ HRUBÝ, F.: *Vilém Dubský z Třebomyslic*. In: *Časopis Matice moravské, roč. 50, 1926, s. 432.*

statek Řečkovice daroval císař brněnským jezuitům. V kanceláři řečkovického statku přečkal téměř dvě století obraz Viléma Dubského, který nechala manželka zakladatele lysické větve Dubských Antonie Piatiová z Drnovic přenést kolem roku 1805 do lysického zámku.¹²

Vilémovi synové získali nové, i když malé statečky na Českomoravské vrchovině. Vnukové pak založili dvě původní rodové větve.

Větev prvorozeného syna, vojáka Jiřího Viléma (+ 1660) skončila již jeho synem Leopoldem (+ 1721) viceadmirálem, velkopřevorem české provincie maltézskeho řádu a českým místodržitelem.¹³ Po prodeji Štěpánovic, Výčap, Slavetic, Meziříčka blízko Moravských Budějovic) i Biskupic u Jevíčka zůstala bez majetku.¹⁴

Druhá větev, kterou rod pokračoval, pocházela od Zdeňka Bohuslava (11613 - 1694). Ze statků, které vlastnil, prodal Horní Újezd, Boskovštejn i svobodný dvůr v Milešíně na osovském panství a ponechal si jen léna olomouckého biskupství Biskupice a Újezd na Znojemsku.¹⁵ Ve čtvrté generaci však museli oba statky bratři Maxmilián Augustin (+ 1767) a Jan Karel (1729 - 1772) prodat a zchudlí zemřeli ve vídeňských špitálech.¹⁶ Avšak sirotci Jana Karla, z milosti přijatí na výchovu do státních ústavů, zahájili nový rozmach rodu.

¹² D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. Heft 5, Brünn 1853, s. 11 - 12.*

¹³ Tamtéž, s. 11.

¹⁴ Tamtéž, s. 11.

¹⁵ Tamtéž, s. 11 - 12.

¹⁶ Tamtéž, s. 14 - 15.

Z celého, kdysi velmi rozvětveného kmene rodu Dubských se udržely jen dvě větve, které měli původ od synů Jana Karla Dubského na Biskupcích Františka a Jana. Starší lysickou hraběcí větev založil František (1750 - 1812), mladší zdislavickou hraběcí větev Jan (1752 - 1790).

2. Lysická větev rodu Dubských

2.1 František Dubský (1750 - 1812)

Starší hraběcí větev Dubských, kterou lze nazvat lysickou, založil František Dubský. Ten se 15. května 1805¹⁷ oženil s dědičkou lysického panství a statku Drnovice, Antonií Piatiovou (1773 - 1845) a roku 1810 byl povýšen do hraběcího stavu.¹⁸

Po pobělohorských konfiskacích přišla rodina Dubských o své výsadní postavení. Vilém Dubský kvůli účasti na stavovském povstání pozbyl téměř veškerý svůj majetek a zemřel v bídě a zapomnění. Podobný osud zchudlých šlechticů čekal i jeho potomky.

Obnovitelem slávy rodu Dubských se stal až Vilémův pravnuk František Dubský. Navzdory svému osudu „udělal závratnou kariéru“ a z chudého bezvýznamného šlechtice se stala významná osobnost tehdejší moravské společnosti.

Jeho otec Jan Karel (1690 - 1772) prodal roku 1761 svůj jediný statek Biskupice na Znojemsku hraběti Adamu Ignáci

¹⁷ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. Heft 5, Brünn 1853, s. 14.*

¹⁸ Tamtéž, s. 14.

Berchtoldovi za 20 400 zlatých, ale on i jeho bratři zemřeli v bídě ve vídeňských špitálech.¹⁹ Při odchodu do Vídně opustil Jan Karel svých pět synů z manželství se svobodnou paní Růženou z Keiserheimu (+ 1756) a jejich opatrování svěřil vrchnostenským úředníkům. Nejstaršího syna Františka se ujal přítel Berchtoldů, farář od svatého Jakuba v Brně, Ignác Soukup.²⁰ Nejdříve nechal Františka studovat na piaristickém gymnáziu v Mikulově a poté na šlechtické stavovské akademii v Olomouci.

Po svých studiích vstoupil František roku 1773 do služeb krajského úřadu v Brně jako praktikant.²¹ Již tehdy vzbuzoval všeobecnou pozornost svým nadáním, vzděláním a kultivovaným vystupováním. Ovládal dobře němčinu, francouzštinu, latinu, italštinu a češtinu, krásně maloval, byl dobrým jezdcem, výborným střelcem, mistrem na violu a znamenitým tanečníkem. „Celé Brno ho milovalo; nechyběl při žádné zábavě a společenské události, všude byl rád viděn. Při tom byl ve vystupování umírněný, hluboce morálně založen a vždy dbalý svých povinností.“²²

Roku 1775 byl již tzv. třetím krajským komisařem (adjunktem)²³ brněnského krajského úřadu. V roce 1780 se na vlastní žádost stal asesorem²⁴ při královském moravském tribunálu za panský stav a o tři roky později pak moravskoslezským apelačním radou s ročním platem 400

¹⁹Tamtéž, s. 14.

²⁰Tamtéž, s. 14.

²¹Tamtéž, s. 13.

²² KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 273; srov. D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. Heft 5, Brünn 1853, S. 14 - 15.*

²³ ADJUNKT: Pomocný úředník přidělený jinému, vyššímu úředníkovi.

²⁴ ASESOR: Dřívější úřednická hodnost v soudní službě.

zlatých.²⁵ V srpnu roku 1772 dosáhl hodnosti císařského komorníka, přičemž slib složil 28. srpna téhož roku.²⁶ Tehdy pobýval v Brně a pilně se účastnil zasedání moravského zemského sněmu. Už za mimořádného sezení roku 1798 byl mezi šesti uchazeči na místa dvou stálých přísedících z panského stavu. Zvolen byl však teprve roku 1802. Po dvou letech se opět tohoto místa vzdal, neboť byl 22. srpna 1804, za své dlouholeté služby, mravnost a spolehlivost, jmenován dvorním radou nejvyššího soudu ve Vídni.²⁷ Císař František I. ho roku 1810 jmenoval prezidentem zemského práva na Moravě a ve Slezsku a nejvyšším moravským zemským sudím. V témže roce získal i hraběcí titul.²⁸

Při své úřednické a soudcovské kariéře se František musel vyrovnávat nejen s napjatými evropskými poměry v období napoleonských válek, ale také s tragickými událostmi v rodině.

První ženou Františka se stala Franziska, svobodná paní ze Sterneggu (* 18. února 1769), vnučka císařského plukovníka Kajetána Güntera svobodného pána ze Sterneggu a Marie Terezie roz. Hraběnky Hartigové.²⁹ Svatba se konala v sídle nevěstinych rodičů na dvoře v Pouzdřanech 5. června 1786.³⁰ Z tohoto sňatku vzešly děti Kajetán (* 7. května 1787

²⁵ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 274.

²⁶ Tamtéž, s. 275.

²⁷ Tamtéž, s. 275.

²⁸ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde*. Heft 5, Brünn 1853, s. 14.

²⁹ Tamtéž, s. 14.

³⁰ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275.

v Brně) a Alžběta. Franziska však 4. srpna 1804³¹ po dlouhé vyčerpávající nemoci ve věku 33 let zemřela. Pochována byla o tři dny později v Brně.³² Zanedlouho ji následovali i obě děti. Zůstalo po ní 150 zlatých na hotovosti, dlužní úpisy na 25000 zlatých a šperky za 550 zlatých. Pohřeb a léčení stály 536 zlatých, dluhů zanechala za 9000 zlatých a za 400 zlatých učinila odkazy jiným lidem. Tak zdědil manžel čisté jmění 15761 zlatých.³³

Poněkud šťastnější bylo jeho druhé manželství. Dne 15. května 1805³⁴ se v Brně oženil s Antonií (* 14. září 1773 v Lysicích), dceru Jana Piatiho z Drnovic a na Lysicích a jeho manželky Marie Antonie rozené šlechtičny Hauerové provdané poprvé za svobodného pána Ditmanna.³⁵ Sňatek, určený původně na 16. května, musel být odložen, neboť právě toho dne náhle zemřel nevěstin otec. Podle svatební smlouvy sepsané 14. května 1805 obdržela nevěsta 1000 zlatých věna, 2000 zlatých protivěna a 500 zlatých roční renty od manžela, od rodičů výbavu a šperky.³⁶ Antonie zdědila po svém strýci Emanuelu Piatí (+ 8. listopadu 1807) panství Lysice a statek Drnovice, čímž dala základ novému majetkovému povznesení rodiny svého manžela. Uživací právo

³¹ D' Elvert uvádí rok 1804, Kubíček a Turek však rok 1803, srov. KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275.

³² D' Elvert uvádí rok 1804, Kubíček a Turek však rok 1803, srov. KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275.

³³ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 274.

³⁴ LEISCHING, J.: *Das Porzellanzimmer im Graf Guido Dubsky'schen Palaste zu Bruenn*. Brno 1902, s. 11; D' Elvert uvádí také datum 15. května 1805, ale Kubíček a Turek datum 22. května 1805, srov. KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275.

³⁵ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275; KONEČNÝ, M. - VAŠEK, L.: *Erbovní galerie Dubských z Třebomyslic na zámku v Lysicích jako projev historismu a její genealogické zdůvodnění*. Brno: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně 2006, s. 57.

³⁶ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275.

až do smrti obou těchto statků obdržela však její matka Marie Antonie.³⁷

K panství lysického náleželo v první polovině 19. stol. městečko Lysice, vesnice Bedřichov a Kunčina Ves, k drnovickému statku náležely celé Drnovice, Hluboké u Kunštátu, Kunice, Lačnov, Lhota u Lysic, Rozsíčka, Štěchov, Touboř, Žerůtky a díly Ústupů a Voděrady. S více než 700 poddanými usedlostmi, s 6 panskými dvory, s lihovarem, 2 rybníky, a patronátem nad lysickou farou. Z celkové plochy náleželo asi 53% půdy (3800 jiter) vrchnosti. Z toho skoro 2/3 tvořil les. Dolování na železnou rudu prováděly ve své režii hutě panství blanenského.³⁸

S majetkovou reprezentací se dostavil brzy další vzestup Františka Dubského. S ohledem na to, že rodiny Dubských je jednou z nejstarších v zemi a od r. 1608 ve stavu svobodných pánů, jakož i na mnohaleté věrné služby (z toho 9 roků u tribunálu, 21 u apelačního soudu a 9 u nejvyššího soudního místa) povýšil císař František I. Dubského i jeho potomky do stavu hraběcího. Příslušný dekret byl datován 1. dubna 1810 ve Vídni.³⁹ Brzy na to (22. března 1811) hodnost c.a k. tajného rady. Jako takový fungoval i jako císařský komisař a plnomocník vyslaný k jednání na moravském sněmu ohledně předlohy vojenské na rok 1812. Tak se octl na vrcholu svého štěstí. Stálé přepínání sil vedlo ke krátké, ale prudce probíhající nervové horečce, jíž Dubský o půl 7 ráno 25. srpna 1812 podlehl v Brně v domě na Velkém náměstí

³⁷ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275.

³⁸ OBRŠÍK, J. - ŘEZNÍČEK, J. - VOLDÁN, V.: *Státní archiv v Brně. Průvodce po archivních fondech - Svazek 3*. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra 1966, s. 165.

³⁹ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275.

č. 79. Pohřeb jeho se konal o dva dny později v Lysicích.⁴⁰ Antonie Dubská, ač byla mladou vdovou, zůstala již neprovdanou.⁴¹

Závětí datovanou 2. března 1812 stanovil František Dubský svým universálním dědicem jediného syna z druhého manželství Emanuela.⁴² Pro případ, kdyby zemřel neplnoletý, měl dědit jeho synovec František, syn jeho bratra Jana, a kdyby i ten zemřel, jeho mladší bratr Friedrich. V každém případě měla však vdova spravovat majetek až do plnoletosti nebo do smrti Emanuela. Čisté jmění obnášelo v hypotékách a v obligacích 20 219 zlatých. Svoji zlatou tabatěrku vykládanou diamanty, dar arcivévodý Karla, daroval ihned po sňatku manželce. Zahradu v Tuřanech, pláště, koně, vozy, stolní stříbro i porcelán poručil rovněž své choti, šaty a prádlo po něm měla rozdat dle svého uvážení. Služebníkům přidal měsíční plat. Staré chudé tetě Josefě rozené z Kaysersheimu zajistil malou doživotní rentu. Od stavů měl dostat ještě jeden měsíční plat 83 zlatých 40 kr. jako nejvyšší sudí. Nemoc stála 225 zlatých, pohřeb 346 z. Měsíční platy služebníků činily: u hofmistra 25, u paní d dětem 10, u komorné 9, u kuchařky 13, u její pomocnice 8 a u kočího 12 z.. Vdova sama měla za ním pohledávek přes 9000 zl., takže čistého jmění zůstalo nakonec jen 11987 zlatých. Bylo původně větší, ale bylo sníženo státním bankrotem v roce 1811.⁴³

⁴⁰ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. Heft 5, Brünn 1853, s. 14.*

⁴¹ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 275 - 276.

⁴² Tamtéž, s. 276.

⁴³ Tamtéž, s. 276.

Poručníkem Františkova šestiletého syna Emanuela se stal jeho strýc Friedrich Sigmund svobodný pán Vockel, manžel Antoniiny sestry Anny, pán na Zdislavicích.⁴⁴

Antonie Dubská žila pak pohromadě se synem a matkou až do její smrti (21. května 1828) dílem na Lysicích, dílem v Brně v Piatiovském domě,⁴⁵ jenž pak přešel do majetku rodu Dubských. Od počátku roku 1820 postoupila stará paní Piatiová dceři právo na užívání statku lysického a drnovského.

Paní Antonie Dubská vyrůstala z velké části v českém prostředí podobně jako její matka. Antonie Dubská se v mládí stýkala s občanskými dcerkami v Lysicích a v Kunštátě a čeština jí byla řečí běžnou. K tomu vedla i syna Emanuela. Protože byla velice zbožná, na její přání povolil biskup brněnský roku 1832 sloužit, s výjimkou některých svátků, pravidelně mši v kapli na lysickém zámku.⁴⁶

Antonie Dubská zemřela 4. ledna 1843 v Brně a pohřbena byla po čtyřech dnech za přítomnosti 15 kněží v Lysicích.⁴⁷ Zemřela bez sepsání závěti, ale podle jejího prohlášení

⁴⁴Tamtéž, s. 277.

⁴⁵ Palác Piatiu/Dubských stával nedaleko Großer Platz (dnes Náměstí Svobody). Měl dva vchody, jeden z ulice Neue Fröhlichergasse číslo popisné 162 (později Rudolfsgasse č. p. 3, dnes ulice Česká) a druhý z ulice Alt Fröhlichergasse (dnes Veselá). Roku 1914 byl však v rámci asanace města stržen. Z interiérů tohoto paláce se dochoval pozoruhodný Porcelánový salon, který je uložen v umělecko-průmyslovém muzeu ve Vídni. Proslulou sbírku porcelánu Piatiové koupili r. 1745 od hrabat ze Ctiboru za 30.000 zl. (LEISCHING, J.: *Das Porzellanzimmer im Graf Guido Dubsky'schen Palaste zu Bruenn*. Brno 1902, s. 11; KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 276.)

⁴⁶ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*. (Rukopis), 1945, s. 278.

⁴⁷Tamtéž, s. 277.

z 1. března 1843 dědil vše po ní syn Emanuel.⁴⁸ Cena jejího majetku činila 152 635 zlatých 53 kr., v konvenční minci.

Z toho se cenil dům v Brně na Nové Veselé ulici (dnes ulice Česká) na 10 000 zlatých. Měla mnoho státních i soukromých dluhopisů a hypoték, ale na hotovosti jen 1800 zlatých a za 19 100 zlatých losů, různého nářadí, nábytku a zásob za více než 18 000 zlatých šperků a za 2 300 zlatých vídeňské měny, dále v brněnském domě 4 zařízené obývací pokoje, 2 koně s postroji, mnoho prádla a šatů. Statek lysický a drnovský oceněn za 180 000 zlatých, jeho živý a mrtvý inventář za 19 300 zlatých. Aktiv bylo sice přes 225 000 zlatých, ale pasiv za 73 000 zlatých, z toho 1 350 zlatých pohřebních výdajů, lékaři v Brně a v Lysicích 90 zlatých, různé peněžité dluhy 35 000 zlatých, hypotéky váznoucí na Lysicích 22 000 zlatých, nezaplacené práce řemeslnické atd.⁴⁹

Statky ty byly ještě během roku 1843 a 1844 formálně zapsány jejímu universálnímu dědici, synu Emanuelovi.⁵⁰

2.2 Emanuel Dubský (1806 - 1881)

Emanuel Leopold Oldřich Jan Nepomuk hrabě Dubský, jediný reprezentant lysické větve rodu, se narodil 20. února 1806

⁴⁸ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 277.

⁴⁹ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 277.

⁵⁰ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 277.

ve Vídni v čísle popisném 886 a byl ještě téhož dne pokřtěn ve svatoštěpánském dómu.⁵¹

(Vychováván v ústavě sv. Anastázia ve Vídni r. 1816 po 5ti letech absolvoval výborně brněnské gymnásium, měl samé „eminenter“). Po studiu středoškolském se věnoval dráze juristické, zajímal se však též o genealogii, historii a numismatiku. Zabýval se také literaturou a sám vystupuje jako příležitostný německý básník.⁵² Zároveň však v duchu tehdejšího zemského vlastenectví se spolu s jinými šlechtici přátelsky stýkal s moravskými vlastenci doby předbřeznové a podporoval je.²¹⁾ Jeho zájem o genealogii a heraldiku vedl k tomu, že roku 1833 prosadil na zemském sněmu návrh, aby do moravských zemských desek byly dodatečně vloženy všechny známé erby.⁵³

Zajímal se taktéž o dějiny svého rodu. Tuto lásku mu vštípila jeho matka, jež za použití rodinných zápisků, tradice i některých pramenů sestavila prvé paměti rodu Dubských, jichž pak použil první „historický“ spisovatel, jenž se dějinami rodu zabýval, totiž Christián rytíř d'Elvert. Roku 1865 dal sbírat historický materiál týkající se jeho rodiny, hlavně výpisy z matrik od poloviny 18 st. Ověřoval, doplňoval a opravoval zprávy d'Elvetovy. V letech 1859 - 1863 pověřil tímto úkolem vychovatel svých dětí a zámeckého lysického archiváře a knihovníka známého později

⁵¹ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 277.

⁵² D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde. 5. Heft, Brünn 1853, s. 21; KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 277.

⁵³ KUBÍČEK, V - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 277.

moravského vlastivědného pracovníka Mořice Trappa (nar. 18. ledna 1825 ve Vodňanech).⁵⁴

Je přirozené, že tak všestranný člověk nemohl skončit jen u těchto zájmů. Velmi záhy se proto účastnil i veřejného života. Již roku 1830 byl prohlášen za zletilého a uveden do zemského sněmu.⁵⁵ Po třech letech byl určen za člena deputace, jež měla císaři Františkovi I. při jeho návštěvě v Brně jet vstříc koňmo kus naproti. Na sněmu hlasoval zprvu s konzervativní menšinou. Tak se stavěl jako člen této skupiny proti mimořádnému příspěvku na udržování Lužánek (1833). Již předtím se ucházel o místo stálého přisedícího v zemském výboru. Ale byl tam zvolen většinou hlasů až o 5 let později. Roku 1842 se tohoto místa vzdal.

Pilně se účastnil debat a hlasování zvláště v záležitostech kulturních. Tak vystupoval proti přeložení stavovské university z Olomouce do Brna (1837 - 1838), v letech 1844 - 1845 byl členem sněmovního odboru, jenž měl projednávat zřízení vysoké školy technické v Brně. Nakonec se však rozhodlo z úsporných důvodů jen pro školu průmyslovou. Roku 1845 zasedal v čtyřčlenné komisi, jež měla vyšetřit stav Cerroniho sbírky kupované tehdy Zemský archivem v Brně,⁵⁶ o tři léta později jednal ve věci stavovských nadací.⁵⁷ V

⁵⁴ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde*. Heft 5, Brünn 1853, s. 14.

⁵⁵ MZA Brno, Rodinný archiv lysické větve Dubských - G 141, kart. 1, inv. č. 2, f. 1 - 15.

⁵⁶ KOČMAN, A. - MUSILOVÁ, M. - PLETKA, V. - RADIMSKÝ, J. - ŠVÁBENSKÝ, M.: *Průvodce po Státním archivu v Brně*. Brno: Krajské nakladatelství 1955, s. 50.

⁵⁷ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 279.

letech 1836 - 1846 byl členem komise, které mělo pro stavy získat zpět stavovský dům.⁵⁸

Stejnou měrou, snad ještě více, se zajímal o otázky hospodářské. Zasedal v komisi jednající o převzetí moravskoslezské pojišťovny do stavovské správy. Byl zvolen do přípravného komitétu na zřízení stavovské záložny, místo níž byl pak založen hypotéční spolek, 1847 byl činný při ustavení se pojišťovny proti živelním škodám. Zajímal se o stavby a úpravu silnic, staral se o zlepšení chovu dobytka na Moravě, pečoval o větší výnos zemských domů v Lužánkách atd.⁵⁹

Pro svůj známý vybraný vkus byl roku 1847 pověřen zakoupit dle sněmovního usnesení nový stolní příbor pro stavy ve stříbře, sklo a porcelán za 13 000 zlatých a o jeho doplnění nákladem nejvýše 2 000 zlatých se tohoto úkolu zhostil k plné spokojenosti a pochvale sněmu.⁶⁰

Než dovedl vystoupit i jako ochránce práv stavovských, kterých vláda často nešetřila. Velké pobouření se zdvihlo zvláště roku 1844, když císař nedbaje stavovských privilegií povolil „výjimečně“ židovskému baronu Samuelu M. Rothschildovi právo zákupu deskových statků na Moravě.⁶¹ Šlechta to cítila jako urážku, že jedině na Moravě se stala taková výjimka a že se jí nikdo neptal o souhlas. Šlo též o církevní patronáty na panství, jež by Rothschild koupil, i o jiné záležitosti. Menšina sněmu v čele s hrabaty Salmem, Emanuelem Dubským aj. chtěla podat císaři ostrý protest,

⁵⁸ Nyní nová radnice v Brně.

⁵⁹ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 279.

⁶⁰ Tamtéž, s. 279.

⁶¹ Tamtéž, s. 280.

byla však přehlasována a bylo přijato stanovisko umírněné většiny.⁶²

Revoluce únorová ve Francii r. 1848 nalezla ohlas po celé Evropě. Všude došlo k odstranění dosavadních vlád, k zavedení ústavy, k odstraňování mnohých výsad privilegovaných vrstev a k rušení roboty a poddanství. Tak tomu bylo i v soustátí rakouském, kde tyto otázky řešil říšský sněm (říšská rada) ve Vídni a pak v Kroměříži (1848 - 1849). Moravští stavové, nečekajíce na rozhodnutí vídeňská, zmodernizovali svůj stavovský sněm přibráním velkého počtu zástupců měst a venkova (odtud posměšně byl zván „selský sněm“) a mnohé z těchto otázek rozřešili sami. Dubští zasedali jen zde, nikoliv v parlamentě vídeňském. Než počátkem roku 1849 byly všechny sněmy v habsburských zemích rozpuštěny a oktrojována vládou nová, takzvaná březnová ústava, jež však byla nakonec roku 1851 zrušena. Zavládl tak opět absolutismus.

Při tom však nezanedbával hospodářství doma na svých statcích, které po všech stránkách povznesl, zaváděje tam modernější způsob hospodaření. Roku 1842 založil v Drnovicích továrnu na výrobu drátů a šroubů, která prosperovala téměř jedno století. Jako odborník pro hospodářské otázky byl i po rozpuštění „selského sněmu“ v letech 1847 - 1852 za stav panský přisedícím zemské komise pro vyvazování někdejších poddaných z robot.⁶³ (Zvolené do starého předbřeznového sněmu podobné jako zemský výbor do r. 1860, od r. 1855 členem při

⁶² KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 280 .

⁶³ D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften. Der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schles. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur und Landeskunde*. Heft 5, Brünn 1853, s. 16.

místodržitelství a členem Komitétu pro řízení programu při císařské návštěvě 1854).⁶⁴

Tímto se jméno Dubského stalo všeobecně známým a brzy byl počítán mezi nejpřednější členy moravské šlechtické společnosti. Již roku 1854 dostalo se mu císařského vyznamenání řádu železné koruny III. třídy. Později dosáhl titulu komandéra papežského řádu Řehoře Velikého. Stal se roku 1870 též předsedou Moravské společnosti pro podporu zemědělství, přírodních věd a vlastivědy. Avšak nezapomínal ani na účely charitativní. Zvláštní jeho péči se těšil dětský špitál u sv. Cyrila a Metoděje u Alžbětinek na St. Brně.⁶⁵ Roku 1859 pořádal se svou chotí v jeho prospěch dobročinný ples, který byl jednou z předních společenských brněnských událostí a jeho čistý výtěžek - přes 2 000 zlatých připadl této nemocnici.⁶⁶

Když byla roku 1860 říjnovým diplomem v Rakousku obnovena ústavnost, měly být znovu uvedeny v život i zemské sněmy. Třebaže jejich nové zahájení podle oktrojované únorové ústavy z roku 1861 nesplnilo naději českého národa (volby do moravského sněmu musily totiž přinést vítězství Němcům a kompetence zemských sněmů nebyla veliká), přece se staly důležitou tribunou ku hájení jeho zájmů. Pro dokonalou znalost moravských záležitostí byl Emanuel Dubský jmenován 31. března 1861 moravským zemským hejtmanem čili předsedou sněmu.⁶⁷

⁶⁴ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 280.

⁶⁵ Podle jiných zdrojů však na Leichenhofgasse č. p. 29 (dnes ulice Kounicova).

⁶⁶ Tamtéž, s. .

⁶⁷ MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských. kart. 1, inv. č. 3.

Moravský sněm v letech 1861 - 1906 měl celkem 100 poslanců, 30 z nich bylo z I. kurie, velkostatkářské, rozdělené na 2 sbory. Prvý z nich volil 5 poslanců (svěřenské a církevní statky), druhý ostatek, a to podle prostě většiny. Jako virilisté zasedali na sněmu dále biskup brněnský a arcibiskup olomoucký. Druhá kurie, městská, měla 31 poslanců a mívala zprvu většinu německou, neboť volební okresy byly sestaveny tak, že městům čistě českým byl přidělen průměrně menší počet poslanců. Také v jednotlivých městech zajištěna byla namnoze převaha německým a židovským menšinám, neboť volby nebyly rovné a tajné, a občanstvo bylo v každé z nich podle majetnosti (volebního cenzu) rozděleno do 3 tříd. Také obchodní komory volící obdobným způsobem vysílaly 6 poslanců s výjimkou r. 1861 jen německých. Čechové měli převahu jen mezi 31 poslanci za kurii venkovskou, ač ani tam nedosahovali občas toho počtu, který by jim podle jejich síly měl náležet. Volby do sněmu byly kromě kurie velkostatkářské nepřímé (prostřednictvím volitelů), veřejné, majetkově i věkově omezené.

Na sněmu zasedali Čechové na pravici, němečtí poslanci na levici. Velkostatek, který měl tvořit střed a jakési vyrovnání ve sněmovně, nebyl jednotný, podobně jako v Čechách, tzv. šlechta historická, konservativní, byla pro rovnoprávnost obou jazyků v českých zemích, pro obnovení práv české koruny a pro proměnu Rakouska na stát federalistický, se širokou autonomií pro jednotlivé země resp. Skupiny zemí. V Čechách ji vedl J. Clam-Martinic, na Moravě hrabě Egbert Belcredi.⁶⁸ Levé křídlo velkostatkářské kurie, na rozdíl od Čech nejsilnější, bylo orientováno více německy a stálo na půdě ústavy (šlechta ústavověrná),

⁶⁸ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 201.

třebas ze se k jazykovým požadavkům českým nestavěla zcela odmítavě. Její umírněná část tvořila takzvaná střední strana. Nicméně ústavověrná šlechta i střední strany se skoro zásadně spojovala s liberálně-centralistickou a později dílem i velkoněmeckou levicí na sněmu. Která byla stranou nejpočetnější a vládnoucí (dr. Giskra), takže nakonec byla skoro zcela v jejím vleku. Konservativních občanských poslanců německých v prvních dobách na Moravě téměř nebylo na rozdíl od zemí jiných. Celkem měl první moravský sněm po obnovení ústavnosti 2/3 poslanců německých (levice a střed), 25 českých (20 za venkov, 4 za města, 1 za obch. komory), zbytek tvořili historická šlechta. Poměr tento se do roku 1906 zvolna měnil k českému prospěchu; než průměrně mívali Češi s historickou šlechtou průměrně (až na dvě období sněmovní) 1/3 až 3/7 poslanců.⁶⁹

Důležité bylo, že zemské sněmy volily ze svého středu také až do r. 1873 (do uzákonění přímých voleb) poslance na říšskou radu. Z 22 mandátů, které připadly Moravě, bývalo Čechů průměrně 1/5 - ¼. Na poslanecké sněmovně říšské rady utvořili slovanští poslanci pravici, která přála rozsáhlou autonomii jednotlivým zemím, konservativní němci z alpských zemí, mírní to federalisté, střed a němečtí liberálové, centralistickou a silně nacionální levici. Majíce většinu chovali se málo šetrně k menšině, takže poslaneckou sněmovnu opozice většinou postupně opustila. Zápasý národní se pak přenesly na zemské sněmy. Ve sněmovně panské zasedala vedle členů panovnického rodu šlechta, vysoké duchovenstvo a někteří významní občané (z Čechů jako první František Palacký). Stranické rozdělení na říšské radě zůstalo zhruba stejné i po vyhlášení nové, takzvané

⁶⁹ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 202.

prosincové ústavy z roku 1867, již bylo uskutečněno rakousko-uherské vyrovnání. Nová ústava dala téměř úplnou samostatnost Uhrám. Pravomoc jednotlivých zemských sněmů zůstala však poměrně malá a Čechové i většina ostatních federalistů se s ní nikdy nesmířila. Pokusy o česko-německé vyrovnání státoprávní i národní se pak táhly až do I. světové války a jejich neúspěch byl i jednou z příčin rozpadu Rakousko-Uherska.

Hrabě Emanuel Dubský zahájil jako první zemský hejtman po obnovení ústavnosti slavnostně zahájení moravského sněmu. S radostí vítal novou reprezentaci země, která měla být pojítkem mezi panovníkem a Moravou, a která by veřejně přenášela přání a potřeby země. Svou řeč zakončil provoláním: „Ať žije Morava, ale Rakousko nade vše!“⁷⁰ A toto stanovisko zastával až do konce života.⁷¹ Nešel sice nikdy tak daleko, jako většina sněmovny, snažil se být objektivní, pronášel krátké projevy také česky, jak konečně stanovil i jednací řád; nicméně své stanovisko mírně centralistické nikdy nepopíral a byl také za člena skupiny ústavověrné šlechty, byť jednoho z nejmírnějších a osobně velmi tolerantního, považován.⁷² Když Dr. Pražák pronášel prvou zahajovací českou řeč jako mluvčí moravských Čechů, požádal jej hejtman, aby řeč přednesl i německy a současně se obrátil s toužou prosbou na všechny, kteří ovládali oba zemské jazyky, poněvadž měl odůvodněné obavy, že úřední tlumočníci všechny niance správně nepochytí. Pražák mu sice

⁷⁰ Rede des Herrn Landeshauptmannes Grafen Emanuel Dubsky. s. 1., s. d., Moravská zemská knihovna.

⁷¹ KUBÍČEK, V. – TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 203.

⁷² Tamtéž, s. 203.

vyhověl, avšak doložil, že tak činí ne z povinnosti, ale z úcty k Dubského osobě a ke sněmu.⁷³

Dubský se účastnil pilně skoro všech zasedání po dobu, po kterou byl s přestávkami zemský hejtmanem (1861 - 1870).⁷⁴ Zasahoval do všech debat, rozumně usměrňoval sněmovní jednání. Jeho Hlavně zásluhou se zavedlo uveřejňování stenografických protokolů o sněmovním zasedání tiskem, čímž nám zachován znamenitý a posud nedoceněný pramen pro historické bádání. Speciální zájem měl o jednání zemského výboru, úřadujícího v době, kdy sněm nezasedal, jehož byl jako hejtman předsedou, dále o zemské finance a o nový volební řád do obcí. Již r. 1866 se mu dostalo na konci zasedání zvláštního uznání za nestrannost při vedení sněmu a za velkou píli, s jakou se mu věnoval. Tehdy byl vůdcem delegace, jež za zemi moravskou císaři tlumočila věrnost a oddanost.

Mezitím se od roku 1865 pilně jednalo o požadavcích českého národa (vláda hraběte Richarda Belcrediho). Při volbách do moravského sněmu počátkem února roku 1867 nabyli Češi ve spojení s historickou šlechtou většiny; zemským hejtmanem byl jmenován jeden z předáků této velkostatkářské skupiny Hugo hrabě Salm-Reifferscheid 15. února 1867.⁷⁵ Sněm však zasedal jen od 18. února do 4. března, pak byl rozpuštěn. Při nových volbách zvítězili opět Němci a ústavověrná šlechta. Emanuel Dubský kandidoval tehdy v kurii velkostatkářské za střední stranu a dostal ze 155 možných 134 a odevzdaných hlasů 81. Byl však 3. dubna toho roku znovu jmenován zemským hejtmanem, a proto se mandátu

⁷³ Tamtéž, s. 203.

⁷⁴ MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských. kart. 1, inv. č. 3.

⁷⁵ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 204.

vzdal.⁷⁶ Také volby do zemských komisí (odborů) důsledně odmítal.

Poražená oposice se pak po zbytek zasedání r. 1867 až do poloviny roku 1868 vůbec neúčastnila sněmovního jednání. Avšak český živel ztrácel tím posice hospodářské i kulturní a roto podalo 25. srpna 1868 27 poslanců českých a 4 konzervativní šlechtici Dubskému písemně takzvanou státoprávní deklaraci, která byla slavným projevem moravských Čechů pro obnovu starých práv svatováclavské koruny. Zároveň prohlásila tato skupina své rozhodnutí, že vstoupí do sněmu. Deklaraci i důvody návratu na sněm dal hejtman při sněmovním jednání přečíst. Menšina pak hleděla v rámci daných možností uplatnit své požadavky, dařilo se jí to však těžko.⁷⁷

Roku 1870 se pokusil nový ministerský předseda hrabě Potocki o nové smíření s Čechy.⁷⁸ Proto byl moravským zemským hejtmanem 16. srpna toho roku jmenován svobodný pán Vojtěch Widmann-Sedlnický, člen strany středu, ale velmi dobrých vztazích k pravici. Emanuel Dubský se na tento sněm nedostal; jeho strana totiž předpokládala, že zůstane zemským hejtmanem, a proto byl při volbě 2. sboru velkostatkářského kandidován z 59 možných míst na 56 a dostal jen 1 hlas. Konservativně-šlechtická a česká menšina sice vzrostla tehdy na 42 mandátů, nezúčastnila se však zasedání sněmu. Vláda Potockého brzy na to padla neprovedši svého úmyslu.

⁷⁶ Tamtéž, s. 202.

⁷⁷ Tamtéž, s. 203.

⁷⁸ Tamtéž, s. 203.

Roku 1871 se stal opětovný pokus o narovnání s Čechy za nového předsedy vlády konservativce hrabě Hohenwarta.⁷⁹ K tomu účelu dal Hohenwart provést nové volby do zemských sněmů, které mu měly přinést většinu na říšské radě. Na moravském sněmu rozhodovala kurie velkostatkářská, a proto byly v ní podobně jako roku 1867 provedeny volby podle poměrného zastoupení. Tím dosáhli Čechové ve spojení s historickou šlechtou znovu většiny. Zemským hejtmanem byl jmenován opět hrabě Salm, jeho nástupcem Dr. Pražák. 31ti členná menšina opustila sněm a podala protest proti volbě II, sboru velkostatkářského, m. j. jej podepsali i Adolf a František Dubští ze zdislavské větve rodu. V l. 1870 - 71 nebyl ostatně žádný Dubský členem zemského sněmu. Avšak také vláda hohewartova padla neprovedši narovnání s Čechy pro odpor Maďarů a čist Němců a při nových volbách do zemského sněmu moravského dosazena opět většina německá, která trvala až do roku 1906. Menšina pak po 2 léta sezení bojkotovala a účastnila se ho až od léta 1873. Zemským hejtmanem se stal opět Widman.³⁰⁾

Když se Emanuel Dubský vzdával druhého dne po rozpuštění moravského sněmu (22. května 1870) předsednictví zemského výboru, poněvadž přestal být hejtmanem, děkoval přísedícím za jejich práci, „zejména když se jednalo o zvelebení obecného blaha obou kmenů zemských.“ Zároveň prohlásil že se nadále hodlá zdržet politické činnosti. Když se 11. června 1870 loučil v Brně v kanceláři zemského výboru, podali mu členové výboru zvláštní děkovnou adresu na rozloučenou. Zdůraznili v ní jeho nestrannost, vytrvalost a stálé snahy o smír mezi oběma národy na Moravě, jakož i píli, laskavost, dobrosrdečnost a pochopení pro zlepšení sociálních poměrů zemských zaměstnanců. Při tom byla

⁷⁹ Tamtéž, s. 204.

vyslovena důvěra, že rozhodnutí o ukončení veřejné činnosti ještě změní.³¹⁾ A tak se i stalo. Pro stáří a churavost se sice r. 1872 vzdal členství v komisi pro regulování pozemkové daně. Když však r. 1873 byl znova zvolen 64 hlasy v doplňovací volbě velkostatkářské kurie, přijal členství komise této znova stejně jako odboru pro novou úpravu pozemkových knih, ke které právě v sedmdesátých letech v našich zemích došlo, a dále odboru pro stavbu nových kasáren na Moravě. Funkce tyto podržel až do konce zasedání v r. 1874. V l. 1875 - 1876 stal se členem odboru finančního a zajímal se i o otázky kulturní, charitativní a hospodářské. Ovšem jeho činnost v těchto letech se nedá již pochopitelně srovnat s agilitou let dřívějších. Spíše byl zjevem reprezentačním a děkoval pravidelně koncem zasedání od r. 1873 jménem celého sněmu zemskému hejtmanu a císařskému místodržícímu na Moravě. Od r. 1877 přestal báti dobrovolně členem sněmu, v němž vykonal kus platné práce pro celek.⁸⁰

Nejen celá Morava, nýbrž také i vláda vídeňská dobře znala a ocenila jeho význam a neskrbila mu uznáním. Obdařila ho titulem císařského komorníka, skutečného tajného rady a velkokřížem řádu Františka Josefa. Již r. 1868 jmenovala ho doživotním členem panské sněmovny ve Vídni, kde zasedal skoro až do konce života. Všímal se hlavně otázek kulturních, na př. sjednával podporu pro moravskou „Ackerbaugesellschaft“, jejíž byl dlouhá léta (od r. 1870) předsedou, a předložil vládě petici německého pokrokového spolku na Moravě ohledně zřízení university v Brně. Podporoval žádost úřednického spolku ve věci novely pensijního zákona pro civilní zaměstnance atd. Jako člen

⁸⁰ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 283.

panské sněmovny byl odtud vyslán r. 1869 za náhradníka do tzv. delegací, které podle prosincové ústavy pojednávaly o společných záležitostech zemí rakouských a uherských. Předlitavsko i Zalitavsko vysílaly do nich po 60 zástupcích, z čehož třetina byla z horních sněmoven.³⁴⁾ Byl též po r. 1869 zvolen za presidenta Moravské banky, ale tuto funkci dlouho nepodržel. Byl i členem více německých spolků a korporací.³⁵⁾

Když už tušil svůj brzký konec, ustanovil poslední vůlí sepsanou v den svých 75tých narozenin ustanovil, aby byl pohřben po boku matčině v rodinné hrobce v Lysicích, ale aby bylo vedle něj ponecháno místo pro jeho manželku. Chudým na panství odkázal 200 zl., služebnictvu čtvrtletní plat, deputátníkům 10% přídatku měsíčního a pensijní zaopatření. Továrnu v Drnovicích, oceněnou na 600.000 zl., měli všichni dědicové užívat společně. V případě prodeje některého podílu měli sourozenci právo předkupu, Lysicko-drnovský statek měl zůstat trvale v rukou jeho rodu, proto byly určeny jen ideální podíly, jež v případě úmrtí spoludědiců měly přejít na nejstaršího žijícího syna jakožto univerzálního dědice. Sidonii Wagnerové rozené Dubské v Gmündenu odkázal 200 zlatých, manželce inventář brněnského domu s výjimkou „porcelánového pokoje“, jenž připadl universálnímu dědici, dále byt v onom domě, ekvipáž o 2 koních a 2 000 zlatých ročního platu. Svým neprovdaným dcerám zajistil v Lysicích šestipokojový byt do smrti nebo do vdavek. O svatbě měla každá dostati od generálního dědice na hotovosti 1000 zl. a klenoty. Garderobu odkázal svým služebníkům. Dovětkem k závěti poručil 27. IV. t. r. po 1000 zl zemskému ústavu hluchoněmých a dětské nemocnici u sv. Cyrila a Metoda, kde jeho choť byla čestnou představenou.³⁶⁾

Emanuel Dubský zemřel 19. září 1881 v Lysicích a byl po třech dnech tamtéž pochován. Jeho smrti bylo všeobecně želeno.⁸¹

Se svou chotí Matyldou Janou Serafinou, narozenou 27. listopadu 1808 v Bludově, dcerou Františka Josefa hraběte ze Žerotína a svobodného pána z Lilgenau (6. dubna 1772 - 30. května 1845) a Arnošty rozené Skrbenské svobodné paní z Hříšče (17. listopadu 1777 - 2. září 1854, palácovou dámou císařovny Alžběty, se oženil 12. června 1833 v Bludově.⁸² Z tohoto manželství vzešlo celkem 12 dětí. Každý ze synů měl druhé křestní jméno Bohuslav, každá dcera druhé křestní jméno Bohumila.

2.2.1 Děti Emanuela Dubského a Matyldy Dubské, rozené ze Žerotína

Oldřich Bohuslav

Narodil se 29. března v Brně. Rodiče se však ze svého prvorozeného syna těšili jen krátce, neboť již 3. května 1834 zemřel. Pochován je v rodinné hrobce Dubských u hřbitova v Lysicích.⁸³

⁸¹ Brünner Zeitung, 21. 9. 1881, č. 241.

⁸² KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 286.

⁸³ MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských, kart. 8, inv. č. 19, f. 7.

Quido Bohuslav

Narodil se 19. března 1835 v Brně. Jelikož jeho dříve narozený bratr se nedožil dospělého věku, stal se Quido po smrti svého otce pokračovatelem rodu, proto se o něm zmíním podrobněji níže.

Ervín Bohuslav

Narodil se 23. června 1836 v Brně. Jeho život je spjat s vojenskou námořní službou. V letech 1849 - 1851 studoval na ženijní akademii ve Vídni. V souvislosti s reorganizací rakouského námořnictva se rozhodl pro námořní vojenskou kariéru. Byl vychován na námořní akademii v Terstu. Jako lodní kadet podnikl cestu do západní a jižní Afriky a na východní pobřeží Jižní Ameriky.⁸⁴ Roku 1873 se stal rakouským námořním atašé⁸⁵ v Londýně.⁸⁶ Od 20. května 1874 do 31. června 1876 konal cestu kolem světa dlouhou 50 000 námořních mil. Byl pak jmenován korvetním kapitánem.

⁸⁴ MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských, kart. 8, inv. č. 19, f. 7.

⁸⁵ ATAŠÉ: Diplomatický úředník nižšího stupně pověřený určitým druhem činností.

⁸⁶ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 286.

Serafina Bohumila

Se narodila 20. prosince 1837. Následkem úrazu ochrnula a oslepla a za nedlouho 2. ledna 1851 zemřela.⁸⁷

Oskar Bohuslav

Narodil se 6. dubna 1839. Zvolil si dráhu vojenskou. Padl jako poručík 8 pěšího pluku 24. června 1859 v bitvě u Solferina, kde je také pochován.⁸⁸

Zbyněk Bohuslav

Narodil se 28. července 1840. Byl vychován vojenskou akademií ve Vídeňském Novém Městě, stal se poručíkem hulánského pluku č. 9 v Haliči ve Lvově a prodělal jako adjutant⁸⁹ generála Boslesy vojenské tažení v roce 1866. Poté žil na penzi v otcovském domě až do smrti, která ho osvobodila po dlouhém utrpení 18. července 1886 v Lysicích. Byl tamtéž pochován do rodinné hrobky.⁹⁰

⁸⁷ MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských , kart. 8, inv. č. 19, f. 7.

⁸⁸ MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských , kart. 8, inv. č. 19, f. 7.

⁸⁹ ADJUTANT: Důstojník přidělený vyššímu veliteli.

⁹⁰ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 287.

Hermína Bohumila

Narodila se 31. září 1841. Zemřela 14. února 1848.⁹¹

Alfons Bohuslav

Se narodil 22. září 1843. Jako nadporučík byl zasažen dělovou ranou v bitvě u Skalice poblíže Hradce Králové 28. června 1866 a byl tamtéž i pochován. Po roce byla provedena exhumace a jeho ostatky převezeny do Lysic.⁹²

Richard Bohuslav

Narodil se 20. února 1845. Stal se poručíkem u Hulánů, před rokem 1882 byl zavražděn v Uhrách.⁹³

Marie Bohumila

Se narodila 1. února 1847 ve Vídni.⁹⁴

⁹¹ MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských , kart. 8, inv. č. 19, f. 7.

⁹² KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 287.

⁹³ Tamtéž, s. 287.

⁹⁴ MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských , kart. 8, inv. č. 19, f. 7.

Oldřiška Bohumila

Se narodila 6. června 1850 v Lysicích, a zemřela v Celovci v Korutanech 8. února 1922.⁹⁵

Ludwiga Bohumila

Se narodila ve Waldhohu u Celovce 6. srpna 1853. Zemřela neprovdána 12. října 1926 v Lysicích.⁹⁶

Choť Emanuela Dubského **Matylda** přežila manžela i většinu svých dětí. Ve své závěti datované 14. září 1886 si přála prostý pohřeb na manželem určené místo.⁹⁷ Na různé dobročinné účely poručila po 10 zl., na dušní mše 50 zl., chudým na panství lysickém 150 zl. a dětskému špitálu u sv. Cyrila a Metoda v Brně 200 zl. Ostatní dědictví měly po ní obdržeti všechny živé děti rovným dílem. Šlo hlavně o kapitál zapsaný na Bludově. Nábytek i šperky dědily dcery, obrazy syn Quido. Šaty, prádlo a roční pensi 40 zl. odkázala své komorné, ostatnímu personálu dle délky služby $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ ročního služného, sluhovi Blažkovi 1000 zl. tolikéž i své kmotřence baronce Podstatské. Se světem se rozžehnala však teprve 15. října 1887 v Lysicích.⁹⁸

⁹⁵ KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyšlic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 287.

⁹⁶ Tamtéž, s. 287.

⁹⁷ Tamtéž, s. 288.

⁹⁸ Tamtéž, s. 289.

2.3 Quido Dubský (1835 - 1907)

Po smrti otcově se stal hlavou rodu druhorozený syn Quido. Také on se věnoval dráze vojenské. Vystudovav inženýrskou akademii, vstoupil do vojska jako poručík, pak prodělal jako hejtman generálního štábu válku v roce 1859.⁹⁹ V letech 1866 - 73 byl křídelním pobočníkem u polního maršálka rakouského arcivévody Albrechta a účastnil se za prusko-rakouské války hlavně bojů a vojenských pohybů na Moravě (Tišnovsku), které plasticky v zachovaných dopisech popisuje. Roku 1874 dosáhl též hodnosti c. k. komorníka.¹⁰⁰

V prosinci r. 1875 dlel v Petrohradě. V lednu a v únoru 1877 podnikl studijní cestu do Itálie a Francie (Villach, Pavia, Verona, Janov, Milán, Novi, Nizza, Cannes, Marseille, Toulouse, Bordeaux, Bayonne, Biarritz, Henday, Bagnere de Luchon, Faix a zpět.).¹⁰¹ Sloužil tehdy u 71. pluku. Později se stal plukovníkem a velitelem záložního pěšího pluku č. 73 v Chebu, kde si získal velkých zásluh a obliby ve společenském ohledu, jako dobrodinec chudých a p., takže ho město jmenovalo dokonce čestným občanem. V květnu 1880 se stal velitelem záložního pluku č. 74 vracejícího se z Bosny a byl proto přeložen do Plzně.¹⁰²

Než Dubský nebyl jen statečný voják, nýbrž i člověk vždy k pomoci pohotový a obětavý. Roku 1865 a počátkem roku 1866 prodléval jako instruktor u poddůstojnické školy v Mohuči. 5. ledna 1866 došlo tam k velkému výbuchu prachárny. Ač sám měl poškozený byt, spěchal ihned na pomoc postiženým a zabránil dalším výbuchům; dostal za to titul rytíře řádu červeného orla 4. třídy a byl přidělen ženijnímu

⁹⁹ Tamtéž, s. 289.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 289.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 289.

¹⁰² Tamtéž, s. 289.

pevnostnímu velitelství. Dal též opravit v kostele sv. Jakuba v Brně značným nákladem obraz milosrdného Samaritána.¹⁰³

Dubském kynula skvělá kariéra vojenská. Byl jmenován již generálmajorem a později i tajným radou císařským. Než smrt otcova vytrhla ho z vojenské dráhy a tak se r. 1882 ujal správy zděděného statku. Dostal při odchodu za zásluhy řád železné koruny III. třídy. Věnoval se pak horlivě veřejné dráze, s níž začal na moravském zemském sněmu. Na rozdíl od otce vyhranil se odněkud více ve smyslu německém a stal se záhy jedním z čelných představitelů ústavověrné šlechty.¹⁰⁴

Na moravský sněm byl zvolen 2. června 1882 v II. voličské třídě velkostatkářské v doplňovací volbě, dostav 70 hlasů ze 128, a zasedal v něm nepřetržitě až do své smrti.¹⁰⁵ Zabýval se zprvu hlavně věcmi daňovými a komunikačními. Od r. 1882 zasedal v odboru pro obecní záležitosti (v l. 1884 - 1885 byl jeho předsedou), od r. 1884 v odboru komunikačním, jehož se r. 1889 stal 2. náměstkem, a v l. 1892 - 1906 předsedou. Zároveň byl současně předsedou odboru honebního a v l. 1890 - 95 předsedou odboru pro vydání nového honebního zákona na Moravě. V l. 1892 - 96 předsedal také odboru školskému, v zasedání 1896 - 97 byl jeho druhým místopředsedou. V letech 1893 - 1894 se stal I. náměstkem odboru železničního a v období 1890 - 1900 předsedou odboru imunitního, kde zůstal do r. 1902 jako prostý člen. V l. 1900 - 1906 znovu v odboru pro volební reformu, spolupracuje tak na uskutečnění takzvaného moravského paktu. Od roku 1892 až do své smrti trvale byl

¹⁰³ Tamtéž, s. 289 - 290.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 290.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 290.

jedním z „ředitelů (správních radů) v 8členném předsednictvu moravské zemské a hypoteční banky.¹⁰⁶

Všech jeho projevů, prací a zájmů na sněmu nelze tu sledovat podrobně. Je přirozené, že jako člen mnoha různých odborů a zároveň jako poslanec za velkostatek se především zajímal o práci těchto odborů a věcí týkajících se velkých statků, tedy jmenovitě o záležitosti zlepšení a zhuštění silniční, vodní i železniční dopravy, o záležitosti obecní samosprávy, o hospodářské otázky a o zemské finance. Při to jako všichni poslanci - předkládal sněmu různé petice k jednání, jež pak předávány příslušným odborům, které podaly pak návrhy do plenu k hlasování. Než jeho zájem se tím nevyčerpával. Především měl smysl pro záležitosti zdravotnické, charitativní a sociální. Byl dlouhá léta kurátorem moravskoslezského zemského ústavu pro výchovu hluchoněmých, přimlouval se za podpory venkovanům postiženým živelními nehodami, za stavby nemocnic - nová výstavba brněnské dětské nemocnice v letech 1884 - 1890 je z velké části jeho přičiněním aj. Při tom ovšem nesmlouvavě dovedl hájit práva svá i celé kurie velkostatkářské jak při projednávání nového honebního zákona, tak oproti bernímu úřadu svého okresu (1884). Věnoval též pozornost poměrům kulturním, na př. větší podpoře pro umělecko průmyslové museum v Brně (1884), zlepšení učitelských platů, zřízení profesury hospodářství na německé technice brněnské (1885). Bývalým poddaným svého otce v Bedřichově, Kunčině, Lhotce a Kozárově shání subvenci na stavbu nové školy v Bedřichově a podporuje o 5 let později obdobnou žádost obce Lysic. Jako dobrý hospodář pečoval o podpory rybářským spolkům, o zlepšení chovu koní a dobytka, o lesní hospodářství, o regulace a zajímal se i o rozpočet zemědělské rady. Staral

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 291.

se pilně i o novou platební úpravu zaměstnanců silničních výborů. Od r. 1892 byl zástupcem sněmu v ústředním výboru moravské hospodářské společnosti a jejím ředitelem (předsedou), než se pro příliš vyhraněný nacionalismus ohromné většiny tohoto místa r. 1894 vzdal.¹⁰⁷

Vůbec prožíval Quido Dubský zajímavou proměnu. Byl vyhraněněji německého cítění než jeho otec a také politicky šel dále než on. Snažil se však být nestranným, což se mu na rozdíl od mnohých jeho straníků lépe dařilo, a jevil porozumění i pro některé požadavky české, jako např. pro zřízení vyšší české zemské reálky v Novém Městě na Moravě. Stranicky patřil k pravému křídlu německo liberální strany na Moravě. Avšak později, jak jeho skupina více závisela na nacionálních německých centralistech, svůj postoj měnil a jeho poměr k české věci ochladl. Hlasoval proti rozvoji českého školství v Prostějově a v Hranicích (1899 - 1900), ač se po třech letech pro tuto věc pod dojmem chystaného vyrovnání - dal získat. Tehdy měli ve II. sboru velkostatkářském ústaváci asi 70, střed 24 a šlechta historická 50 hlasů, ale ústavověrná šlechta (dubský byl jejím místopředsedou) spojená se střední stranou, nedala konservativcům zastoupení a podržela v tomto sboru 17, střed 8 mandátů, také historická šlechta zůstala omezena - jako i dříve častěji - jen na I. sbor resp. virilisty. Dubský pak postupuje se svou stranou důsledně, ač proti novému volebnímu řádu do země a obcí, jak jej Čechové a konservativní navrhovali, ať o věci osobní nebo o změny v Hypoteční bance. Podobně postupoval r. 1904 i při chystané reformě volby městského zastupitelstva v Brně a podpisoval svým jménem interpelaci Němců proti zřízení slovanských poboček na německých učitelských ústavech

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 292.

v Opavě a v Těšíně. Stanovisko velkostatkářů a hlavně potomků české šlechty ve straně ústavní a střední bylo tehdy vůbec českými poslanci veřejně s hořkostí odsuzováno. Stížnosti však na nepatrnou znalost češtiny byly, aspoň pokud se táče Dubských, přehnané. Je ostatně charakteristické, že Quido i jeho příbuzný ze zdislavské větve Adolf Dubský nepronesli do roku 1906 na moravském sněmu ani jediného českého slova. Nicméně si ho Čechové vážili, řešil sice vše po rázně a měl pevnou ruku, ale byl velice pilný a znamenitý odborník.¹⁰⁸

Ještě pregnatněji se stanovisko Dubského i jeho strany projevilo v poslanecké sněmovně říšské rady. Tam v sedmdesátých letech minulého století tvořila většinu centralistická a německo-nacionální levice, rozdělená však na více skupin. Její pravé křídlo tvořil ústavověrný velkostatek, mezi jehož poslance od r. 1885 až do konce života patřil i Quido Dkubský. Jádrem pravice, která byla zprvu v malé menšině jež však stále rostla, byla hlavně strana „práva“ umírněných federalistů, konservativních to Němců z alpských zemí pod vedením hraběte Hohenwarta. Samostatnou skupinu tvořili Poláci. Po postupném návratu českých i moravských poslanců na říšskou radu do r. 1879 se změnila situace tak, že tyto dvě skupiny spojené s ostatními neněmeckými poslanci a stranou práva utvořily tzv. „železný kruh pravice“, který sice nabyl na řadu let v parlamentě dosti labilní většiny, ale stálou parlamentní obstrukci menšiny, odpor Maďarů a pro bouře vyvolávané levicí ve Vídni i v sudetských oblastech nebyl s to narovnáni česko-německé provést. Když pak přistoupily k tomu na rozhraní 19. a 20. věku i otázky sociální, poskytoval parlament až do I. světové války časem bédný

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 293.

obraz a vláda bývala nucena sama ze své moci vyhlašovat zákony.¹⁰⁹

Dubským zvolený v kurii velkostatkářské a jako bývalý voják se zprvu na říšské radě zajímal jen o otázky vojenské a zemědělské. V l. 1886 - 1897 byl náměstkem předsedy branného výboru, členem výboru pro nový námořnický řád a od r. 1896 zasedal v centrální komisi pro revisi katastru pro pozemkovou daň. V zasedání v letech 1899 - 1900 byl členem odboru k poradě o předloze o inženýrském titulu a jeho užívání. Účastnil se též debat o státním rozpočtu. Podporoval i různé petice, na př. 1903 žádost moravského lesnického spolku o podporu. V zasedání 1891-97 měl místo blízko profesora Masaryka.¹¹⁰

Za pohnutých dob vlády Badeniho a Gautschovy, kdy se dály nové pokusy o vyrovnání české, stavěl se Dubský dosti často po bok centralistům a velkoněmcům, podobně jako jeho strana, respektive nepodporoval dosti účinně vládu v jejích intencích. Spolurozhodovaly tu ovšem i okolnosti jiné. V květnu r. 1897 prohlásil, jménem své skupiny, že sice budou hlasovat proti tomu, aby byla podána žaloba na ministerského předsedu hraběte Badeniho pro porušení ústavy, avšak prohlásil, že žádat znalost češtiny od všech koncepčních úředníků v českých zemích jest požadavek příliš dalekosáhlý. Považovali tuto žádost za zřejmé porušení německých zájmů. Je však ku podivu, že na zemském sněmu podporoval návrh, aby se na všech německých školách vyučovalo češtině jako předmětu. Pro narovnání sice v zásadě byl, ale bez ohrožení německé državy. Nelze ovšem vždy vystihnout, jak velikou účast při těchto sněmovních jednáních meziklubovních vyšlo od Dubského a kolik od

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 293.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 294.

jiných členů jeho strany. Známe jen konečné výsledky, které ústavověrná šlechta (zvaná též „liberální velkostatek“) a čítající tehdy jen 30 mandátů v poslanecké sněmovně říšské rady, vzala za své. Některé věci však napovídají mnoho. Tak podal Dubský na př. r. 1899 s radou jiných interpelantů, namnoze občanského původu, stížnost ministerstvu justice, že okresní soud v Litovli několikrát prý počešťoval jméno poslance rytíře Tersche na Chořelicích a když tento protestoval, byl prý z národního záští pokutován. Pravice interpelaci právem odmítla.¹¹¹

Od r. 1897 počalo jednání o národnostní smír alespoň na Moravě. Dlouho se však protahovalo; nešťastně zasahovaly zde vlivy vídeňské; docházelo i ke krvavým bouřím rázu národního a sociálního; Při vyšetřování proslulého „Volkstagu“ r. 1905 a událostí s tím souvisejících postupoval sice Dubský s Němci, ale měl smysl pro objektivitu. A když jednání o volební reformě, jež měl uskutečnit českou trvalou většinu na moravském sněmu, dospělo k rozhodujícímu stádiu, hlasoval pro ni. Šel nakonec v této záležitosti jako všechen velkostatek ve spojení s Čechy dále, než původně chtěla německá levice. A při skončení tohoto památného zasedání r. 1905 děkoval německy i česky odstupujícímu dlouholetému zemskému hejtmanu Felixovi Vetterovi hraběti Lilien i místodržiteli Karlovi ze Žerotína za jejich práci a objektivitu jménem celého sněmu. To byla jediná Dubského česky pronesená řeč na sněmu.¹¹²

Narovnání mezi Čechy a Němci na Moravě bylo provedeno tzv. „Moravským paktem“ ze 27. XI. 1905. Napříště měli míti Čechové pomoci velkostatku na sněmě většinu stále, ale

¹¹¹ Tamtéž, s. 294 - 295.

¹¹² Tamtéž, s. 295.

práva menšiny byla zajištěna. Novým zemským hejtmanem se stal na podzim r. 1906 člen historické šlechty hlásící se k české národnosti hr. Otto Serényi. Nový sněm, zvolený koncem r. 1906, se skládal ze 2 virilistů (Č), ze 10 poslanců I. sboru kurie velkostatku (skoro samí Č), z 20 posl. 2. sboru (jen 4 Č), ze 6 zástupců obchodních komor (N), 40 poslanců měst (1/2 Č), 53 zástupců kurie venkovské (40 Č) a 20 poslanců volených na základě obecného práva hlasovacího (14 Č). Dubský zvolen tentokrát za 1. sbor velkostatku a byl zvolen za předsedu kurie velkostatkářské (vedle ní byla na sněmě ještě kurie česká a německá s právy veta). Než na novém sněmě nebylo pro něho místa. Složil sice ještě poslanecký slib a přijal volbu do ředitelstva hypoteční banky moravské z rukou II. sboru velkostatkářů, avšak zemřel 22. II. 1907 ve Vídni nedočkav se již nové opravy voleb do vídeňského parlamentu, jíž byli velkostatkáři z poslanecké sněmovny vyřazeni. Pochován byl 26. II. v Lysicích. Zemský hejtman Serényi věnoval mu posmrtnou vzpomínku: pod drsnou a strohou slupkou se skrýval dobré srdce. Pracoval jako bývalý voják přesně a energicky po čtvrt století pro blaho země.⁵³⁾

Quido Dubský se 25. září 1877 oženil v Praze s Alžbětou, dcerou Augusta hr. Kinského z Vchynic a Tetova a Bedřišky (Frederiky) rozené hraběnky Dubské, dámou řádu hvězdového kříže. Nevěsta se narodila 7. května 1855 v Praze.¹¹³ Její matka, pocházející ze zdislavské větve rodu, byla v dosti blízkém příbuzenské stupni se ženichem, neboť jejich otcové byli bratřenci. Alžběta Dubská zemřela 24. listopadu 1942

¹¹³ Tamtéž, s. 296.

v Telči. Pochována byla o dva dny později v rodinné hrobce v Lysicích.¹¹⁴

2. 3. 1 Děti Quida Dubského a Alžběty Dubské, rozené Kinské

Hedvika, narozená 28. října 1878 v Lysicích, zemřela 17. května 1879 v Chebu.¹¹⁵

Felicitas Bohumila Augusta Emanuela, narozená 21. března 1880 v Chebu. Provdala se (11. května 1909 v Lysicích) za Rudolfa svobodného pána Doblhoffa, dvorního a ministerského radu.¹¹⁶

Albrecht Bohuslav Alois Arnošt, narodil se 12. července 1882 v Lysicích. Jako jediný Quidův syn se stal dědicem lysického panství. Oženil se (18. února 1919 v Sokolnicích) s Juliánou Marií Josefou Emílií Žofií Vladimírou hraběnkou Mistrovskou z Nemyšle.¹¹⁷

Markéta Bohumila Marie Mauricia, narozená 5. května 1885 v Lysicích. Byla dámou řádu hvězdového kříže. Provdala se (6. dubna 1910 v Lysicích) za Bedřicha hraběte Kinského na Lešné u Valašského Meziříčí, komořího a rytmistra.¹¹⁸

¹¹⁴ KUBÍČEK, V. – TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, s. 296.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 296.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 296.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 296 - 297.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 296.

Kristina Bohumila Ervína Marianna, narozená 2. října 1894 v Lysicích. Stala se (28.června 1922 v Lysicích) manželkou svobodného pána Leopolda Václava Sternbacha v Třešti a Ebergersch.¹¹⁹

¹¹⁹ Tamtéž, s. 296.

Závěr

Cílem mé práce bylo především poukázat na významné osobnosti lysické větve Dubských v 19. století. Je to období, kdy členové rodu stáli v popředí tehdejšího politického a kulturního dění na Moravě. Jejich vzdělanost a společenský přehled se promítal i do rozvoje lysického panství. Na počátku 40. let 19. století založili na svém panství v Drnovicích továrnu, na výrobu drátů a šroubů, která byla největší svého druhu v Rakousku - Uhersku. Velice dobře prosperovala po celé 19. století, avšak roku 1933 byla výroba z důvodů světové hospodářské krize zastavena a již nikdy více nebyla obnovena. Opomenout nelze ani podíl na kulturním dění (provozování zámeckého divadla), sociálním rozvoji (založení dětské nemocnice v Brně).

Ve své práci jsem se zaměřila sice především na období 19. století, ale tím však historie lysické větve rodiny Dubských z Třebomyslic nekončí. Události z dějin 20. století, které zasáhly do osudů rodiny Dubských by si však zasloužily samostatné zpracování.

Poslední osobnost, kterou ve své práci zmiňuji je hrabě Quido Dubský. Jeho následovníkem se stal jediný syn hrabě Albrecht Dubský (1882 - 1962). Roku 1919 se oženil s Juliánou, hraběnkou Mitrovskou z Nemyšle (1898 - 1986). Na jaře roku 1945 byli nuceni odejít do Rakouska. Jejich manželství bylo bezdětné, tudíž Albrechtem vymírá po meči lysická větev rodiny Dubských.

Věřím, že jsem svou prací přiblížila osudy významných osobností lysické větve rodiny Dubských z Třebomyslic a jejich význam pro lysické panství i moravskou společnost.

Resumé

Tato práce pojednává o významných osobnostech první hraběcí linie rodu Dubských z Třebomyslic, kterou lze podle jejich sídla nazvat lysickou.

Soustředila jsem na časové období 19. století, které lze považovat za vrcholné období společenského významu tohoto rodu. Již předtím sice mnozí členové z rodiny Dubských zastávali významné funkce, ale po pobělohorských konfiskacích došlo k jistému úpadku rodu. Na společenské výsluní se Dubští vrací právě až na počátku 19. století, především zásluhou zakladatele lysické větve Františka Dubského.

My work deals with the important personalities of the count's family Dubský from Třebomyslice. This part of the ancestry family line could be also called lysickou because of their origin.

I have concentrated my attention to the 19th century time period, which could be considered as the peak period of the social importance of this family. Although we can say, that many members of the count's Dubský family were being in important duties even before the time mentioned above, there was a decline after the White Mountain's confiscation. They didn't get back to the swing of prosperity until the beginning of the 19th century, mainly by the effort of František Dubský, who was the founder of lysice's branch of the family and deserves most of the credit for it.

Seznam pramenů a literatury

A) Prameny

Moravský zemský archiv Brno (dále jen MZA Brno), G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských, kart. 1, inv. č. 1.

MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských, kart. 1, inv. č. 2.

MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských, kart. 1, inv. č. 3.

MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských, kart. 8, inv. č. 19.

MZA Brno, G 141 - Rodinný archiv lysické větve Dubských, fasc. 1, kart. 18, inv. č. 140.

MZA Brno, G 10 - KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, č. 943.

KUBÍČEK, V. - TUREK, A.: *Páni Dubští z Třebomyslic*. (Rukopis), 1943/1944, SZ Lysice.

B) Literatura

BRETŠNAJDR, A. - HNILIČKOVÁ, M. - KOUKALOVÁ, M. - OŠLEJŠKOVÁ, V. - TRNOVÁ, E.: *Lysice a okolí*. Lysice 1999.

ČEJKA, J.: *Dětská nemocnice. Procházka historií*. Brno 2002.

ČERNOUŠKOVÁ, D.: *Zámek Lysice. Stavebně-historický průzkum.* Brno 1995.

FASORA, L. - HANUŠ, J. - MALÍŘ, J.: *Člověk na Moravě v 19. století.* Brno: Centrum pro studium, demokracie a kultury, 2004.

HALADA, J.: *Lexikon české šlechty (erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti).* Praha: Akropolis 1992.

HASOŇ, Z. - REIBL, P.: *Zámky okresu Blansko.* Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1999.

HASOŇ, Z. - KOUDELKA, M.: *Hrady okresu Blansko.* Boskovice: Muzeum Boskovicka, 1997.

HLAVÁČKOVÁ, M. - SEDLÁČKOVÁ, M.: *Lysice.* Brno 1967.

HOSÁK, L.: *Historický místopis okresu Blansko v období feudalismu.* Blansko 1965.

HOSÁK, L.: *Historický místopis země Moravskoslezské.* Praha 1938.

HOSÁK, L.: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.* Praha 1981.

KOCMAN, A. - MUSILOVÁ, M. - PLETKA, V. - RADIMSKÝ, J. - ŠVÁBENSKÝ, M.: *Průvodce po Státním archivu v Brně I.* Brno 1955.

KONEČNÝ, M. - VAŠEK, L.: *Erbovní galerie Dubských z Třebomyšlic na zámku v Lysicích jako projev historismu a její genealogické zdůvodnění.* Brno: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně 2006.

KERŠNER, S.: *Katalog znaků na nádvoří státního zámku v Lysicích*. (Rukopis) Brno 1996.

KUTHAN, J.: *Aristokratická sídla období romantismu a historismu*. Praha 2001.

LEISCHING, J.: *Das Porzellanzimmer im Graf Guido Dubsky'schen Palaste zu Bruenn*. Brno 1902.

LNĚNIČKOVÁ, J.: *České země v době předbřeznové 1792-1848*. Praha: Libri, 1999.

MAŠEK, P.: *Modrá krev. Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Nakladatelství Mladá fronta 1992.

MLATEČEK, F.: *Parky a parkové areály Boskovicka a Blanenska*. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 2000.

OBRŠÍK, J. - ŘEZNÍČEK, J. - VOLDÁN, V.: *Státní archiv v Brně. Průvodce po archivních fondech III*. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra 1966.

PAUKERT, J.: *Lysice. Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Brně*, Praha 1977.

PILNÁČEK, J.: *Staromoravští rodové*. Vídeň 1930.

PLAČEK, M.: *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*. Praha 1996.

ROZEHNAL, B.: *Výstavba dětské hospitalizace v Brně. Projekt oblastní nemocnice v Brně, oddělení pro nemoci dětské*. Brno 1949.

SAMEK, B.: *Umělecké památky Moravy a Slezska 2. J/N*. Praha: Academia 1999.

SUCHOMEL, F. - SUCHOMELOVÁ, M.: *Námořní deník Ervína Dubského. Sběrka albuminových fotografií ze 70. let 19. století z Japonska*. Brno: Moravská galerie v Brně 2006.

ZATLOUKAL, P.: *Historismus. Architektura 2. poloviny 19. století na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc 1986.

ZATLOUKAL, P.: *Příběhy z dlouhého století. Architektura z let 1750 - 1918*. Olomouc 2002.

Časopisy a sborníky

Brüner Zeitung, 21. 9. 1881, č. 214,

D'ELVERT, Ch.: *Geschichte der Grafen Dubský von Třebomyslice*. In: *Schriften der historisch - statistischen Sektion der k. k. mähr. - schless. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur - und Landeskunde*. V. Heft, Brünn 1853.

HRUBÝ, F.: *Vilém Dubský z Třebomyslic*. In: *Časopis Matice moravské*, roč. 50, 1926.

MAZAL, V.: *Vývoj ústavního léčení dětí v Brně*. In: *Lékařské listy*, 15. 5. 1953, s. 238 - 241.

TRAPP, M.: *Die Lissitzer Schlosskapelle*. In: *Notizen - Blatt der historisch - statistischen Section der k. k. mähr. - schless. Gesellschaft der Ackerbaues, des Natur - und Landeskunde*.

ZŘÍDKVASELÝ, F.: *Hrad Rychvald v dějinách Lysic*. In: Lysice ve středověku a v raném novověku, 1970.

Internetové odkazy

<http://www.hiu.cas.cz/cs/mapova-sbirka/plany-mest.ep/>

<http://www.vilemwalter.cz/mapy/>

<http://www.encyklopedie.brna.cz>